

کارگاه صفحه آرایبی: جلسه اول تئوری

ندا ابراهیمی بسطامی/گروه گرافیک

کلیات صفحه آرایبی مجله

مجله به مدرکی جلد شده و ادواری گفته می شود که به طور منظم و با فاصله انتشار مرتب و تحت شماره ردیف و دوره و تاریخ معین در زمینه های گوناگون (اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، ادبی، دینی، علمی، فنی، کشاورزی، نظامی، هنری، ورزشی و نظایر این ها) بیش از دو بار در سال منتشر شود و در تهیه مطالب آن بیشتر از یک نفر مشارکت داشته باشند و نیز دارای بیشتر از یک مقاله باشد.

موضوع مجله معمولا تخصصی است و مخاطبی خاص دارد ولی مخاطبان روزنامه ها، به طور کلی، عموم مردم اند و به گروه ویژه ای مربوط نمی شود. قطع مجله معمولا از روزنامه کوچکتر است و شیرازه و نوعی صحافی دارد ولی ورق های روزنامه را بدون دوخت لا به لای هم می گذارند. تاریخ مصرف مجله نیز با روزنامه تفاوت دارد: مجله فقط برای یک روز ارزشمند نیست آن را نگاه می دارند و از بعضی انواع آن که به صورت مرجع در آمده اند مدت ها استفاده می کنند و همین علت بر قطع و نوع صحافی آن اثر می گذارد.

تعریف صفحه آرایبی مجله و هدف از آن

صفحه آرایبی مجله عبارت است از ایجاد نظم و روابط منطقی و موزون بین عناصر نوشتاری و تصویری و فضاهای خالی در دو صفحه مقابل هم محله با هدف تسهیل خواندن و ترغیب خواننده به ادامه خواندن از طریق ایجاد زیبایی و نو آوری و خلاقیت.

مواد خام مجله مقالات مختلفی است که به صورت دستنویس یا تایپ شده همراه عکس ها و تصویرها و جدول ها و طراحی هایی در اندازه های مختلف و شکل هایی متنوع (بعضی به صورت اسلاید و برخی در لوح فشرده) تحویل سردبیر مجله می شود. پس از آن، با صفحه بندی می توان مجموعه آن ها را به شکل مجموعه ای منظم و همگون در آورد که نه تنها مخاطب به سهولت بتواند آن را بخواند، بلکه به ادامه خواندن هم ترغیب شود.

شکل ثابت جلد مجله

محتوا و ویژگی کلی مجله و سلیقه مخاطب عامل اصلی تعیین کننده قطع مجله و شکل صفحات و چگونگی صفحه آرایی و شخصیت و روحیه بصری جلد آن است. جلد مجله دو نقش اصلی را ایفا می کند، یکی از محافظت و در بر گرفتن صفحات داخل مجله و دوم ترغیب خواننده به ادامه خواندن آن و تبدیل مجله به محصولی دوست داشتنی. بدیهی است که جلد شماره های مختلف یک مجله باید روحیه بصری ثابت و در عین حال ویژگی های خاصی داشته باشد. ساختار کلی بصری جلد، که در همه شماره ها ثابت می ماند، به انگلیسی یونیفورم و به فرانسوی اونیفورم است. اونیفورم باید بدیع و مناسب ماهیت کلی مجله باشد. در برخی مجله ها که سر لوحه با خطوط سنتی عینا و بدون هیچ ابداع و تغییری خوشنویسی می شود، اونیفورم وظیفه دارد که فضای جلد را روز آمد کند و آن را با روح زمانه هماهنگ سازد و به گونه ای با سرلوحه تلفیق شود که جلد مجله، در مجموع حالتی نو و معاصر داشته باشد.

طراح جلد باید به سلیقه مخاطبان مجله از نظر بصری آشنا باشد و در مجموعه عناصر بصری جلد را به طریقی طراحی کند و سامان دهد که در میان ده ها جلد دیگر در روزنامه فروشی ها جلوه کند و میل به تورق و توجه به محتوا را در بیننده بر انگیزد.

اگر روی جلد صورت انسان یا چهره حیوانی باشد، جهت نگاه او باید به طرف درون مجله، یعنی سمت تورق، آن قرار گیرد و به طور کلی جهت تصویر یا عکس روی جلد، باید به سمت مخالف عطف باشد.

(TIME) روی جلد مجله تایم /

جهت نگاه به سمت ورود به مجله

در غیر این صورت، حتما باید هدفی در تغییر جهت چهره وجود داشته باشد.

سر لوحه (لوگو) غالباً بالای جلد مجله قرار می گیرد، ولی برای دستیابی به فضای بصری امروزی یا خلاقیت و نوجویی می توان آن را در قسمت هایی دیگر نیز قرار داد، مشروط بر آنکه طراح در مجموع عناصر بصری روی جلد را به خوبی و با موفقیت سامان داده باشد. صفحه یک جلد و پشت آن را صفحه دو جلد و ادامه صفحه اخیر را صفحه سه جلد و صفحه پشت آن را، که در امتداد صفحه یک جلد است، صفحه چهار جلد می نامند. این نامگذاری باعث می شود که هنگام گفت و گو درباره این چهار صفحه ابهامی پیش نیاید.

اونیفورم جلد گاهی فقط یک صفحه جلد را در بر می گیرد و در صفحه چهار جلد از تبلیغات برای پر کردن صفحه استفاده می شود، اما در بسیاری موارد می توان هم صفحه یک و هم صفحه چهار جلد را به اونیفورم اختصاص داد و این دو صفحه را از نظر بصری به هم ربط داد تا، مانند تابلو، هر دو یک فضای بصری واحد را ایجاد کنند.

روی جلد و عطف و پشت جلد ماهنامه ای تخصصی، طراح: ندا ابراهیمی

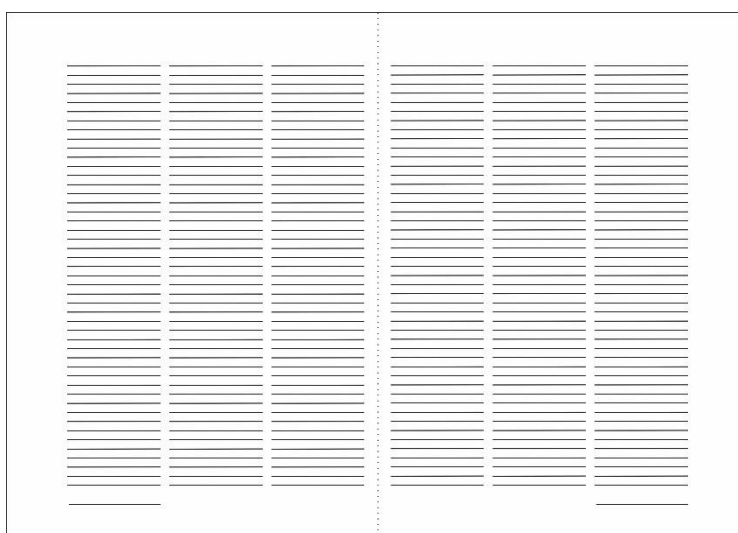

قطع مجله

قطع بیشتر مجله ها رحلی یعنی حدود 21×28.5 سانتی متر است که به اندازه استاندارد (21×29.7) نیز نزدیک است. این قطع بسیار کاربردی و منطقی است. به این ترتیب یکی از عوامل مهم تعیین قطع جنبه های اقتصادی و حداقل بودن دورریز کاغذ است.

عامل دیگر در تعیین قطع، حس کلی حاصل از مشاهده نسبت به موضوع مجله و مخاطبان آن است. به طور مثال، برای یک مجله که مخاطبان آن کودکان قبل از دبستان اند، قطع کوچک اشکالی ندارد، ولی همین قطع برای یک نشریه ادبی-سیاسی ویژه بزرگسالان مناسبی ندارد. در مجموع، می توان گفت که جلد مجله به دو عامل یکی حسی و دیگری اقتصادی بستگی دارد. جلد مجله از نظر حسی باید مناسب موضوع مجله و مخاطبان آن باشد و از نظر اقتصادی، در مقایسه با کاغذ های موجود در بازار، دور ریز نداشته باشد و برای تکثیر، ارسال مطلبی به راه دور، قرارگیری در کیف و زونکن و... حداکثر بهره وری را داشته باشد.

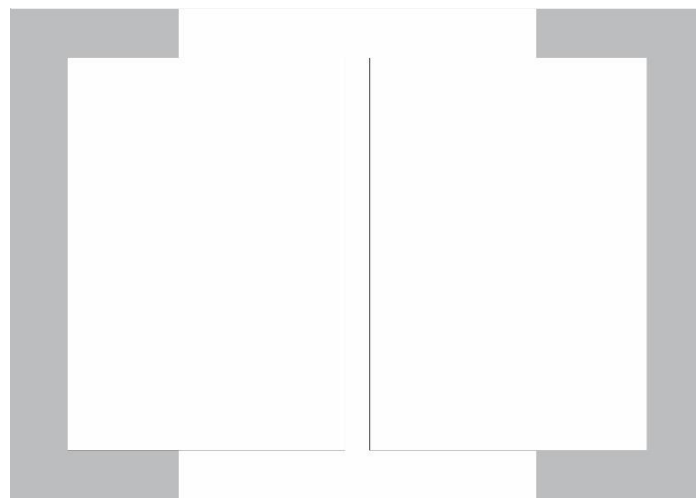
گرید(پایه کار)

گرید/پایه کار(سه ستونی)

ساختار صفحه آرابی مجله، یعنی نظام بصری آن، با شبکه ای از خطوط به نام گرید یا پایه کار مشخص می شود که عبارت است از قانونمند کردن و تعیین عوانلی مانند طول سطر ها و فاصله آن ها از یکدیگر، فاصله متن از لبه های کاغذ و عطف، فاصله ستون های حروف از یکدیگر و مواردی از این قبیل.

گريد در صفحه آرايي با رايانه به صورتی ثابت و مشخص تعريف و در حافظه رايانه ثبت می شود که در صفحه آرايي هر شماره از آن استفاده می شود. گريد بايد برای استفاده از عناصر بصری متفاوتی مانند حروف متن، عنوان های فرعی و عنوان های اصلی، تصاویر، تصویر سازی ها، و ريزنقش ها مناسب باشد و الگوی از پيش تعيين شده ای ندارد، بلکه برای هر مجله بايد جداگانه طراحی شود. پایه کار بين نوشته ها و تصاویر رابطه ای موزون و نظم و چشم نواز بر قرار میکند، امکان ظهور خلاقیت های منطقی را فراهم می سازد، پراکندگی عناصر بصری را به تجمع تبدیل می کند، و بين صفحات مختلف مجله ارتباط و تناسب لازم را برقرار و از اتلاف وقت جلوگیری می کند. گری، امروزه، در تمام مواردی که با نوشتار سر و کار داریم ضروری است. پایه کار مجلات بايد به صورت دو صفحه مقابل هم طراحی شود و صفحات دو ستونی، سه ستونی، چهار ستونی همه در یک گريد لحاظ می شوند. تقسیم بندی صفحه به دو ستون، برای مجلات علمی یا مطالب علمی و نیز مقالات بدون تصویر یا کم تصویر معمولاً مناسب تر است و تقسیم بندی سه ستونی، کاربردى عام تر دارد و برای مقالات مختلف به کار می رود و تقسیم بندی چهار ستونی برای بخش هایی از مجله مانند «اخبار کوتاه» یا «سوالت شما و پاسخ های ما» مناسباً است که مطلبی کوتاه چند سطر را اشغال می کند و جلوه بصری لازم را دارد. جای سر صفحه و شماره صفحه نیز بايد در گريد مشخص شود که معمولاً در نیمه صفحه رو به عطف واقع نمی شود تا بدین ترتیب بتوان با تورقی سریه با استفاده از فهرست هر مقاله را پیدا کرد. قسمت های خاکستری رنگ برای استقرار شماره صفحه مناسب است.

محل استقرار شماره صفحه